

Åpningsprosess for petroleumsvirksomhet i Barentshavet sørøst og havområdene ved Jan Mayen

Vi viser til henvendelse fra Olje- og energidepartementet 15. oktober 2012 og oversender her ZERO sine kommentarer til Konsekvensutredningene etter petroleumsløven for Barentshavet sørøst og havområdene ved Jan Mayen. Våre kommentarer begrenser seg til å omhandle utslipp til luft, samt vurderinger av markedsforholdene for eventuelle ressurser gitt måloppnåelse i internasjonal klimapolitikk.

Generelt vil vi bemerke at en konsekvensutredning utgjør en viktig del av beslutningsgrunnlaget for åpningsspørsmålet. ZERO mener denne prosessen har vært preget av hastverk og svært korte tidsfrister, omfanget av materialet tatt i betraktning. Dette har også statens egne miljøfaglige etater og andre høringsparter bemerket.

Oljedirektoratet har foretatt seismiske kartlegginger i Barentshavet sørøst som vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag om ressurspotensialet i området. En rapport om dette skal legges frem i løpet av første halvår 2013. Også for Jan Mayen vil ressurspotensialet bli omtalt nærmere i en rapport som skal legges frem i begynnelsen av 2013. ZERO synes det er beklagelig at en gjennomfører høringsrunde på konsekvensutredningene før alt faglig grunnlag er på plass.

Videre mener vi utslipp til luft og klimaproblemet jevnt over er utilstrekkelig utredet og omtalt i konsekvensutredningene. Vi ber om at det gjennomføres en tilleggsutredning hvor det utredes hvordan en åpning av disse havområdene vil påvirke mulighetene for oppfyllelse av Norges nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser, samt at en vurderer de økonomiske konsekvensene av en åpning i et scenario der det internasjonalt vedtatte togradersmålet nås.

ZERO svarer gjerne på eventuelle spørsmål eller kommentarer til høringssvaret.

Med vennlig hilsen

Kari Elisabeth Kaski
Nestleder
ZERO

1. Regulære utslipp til luft

1.1 Norges klimaforpliktelser

Ifølge FNs klimapanel må de rike landene kutte sine klimagassutslipp med mellom 25 og 40 prosent fra 1990-nivå innen 2020 for å nå 2-gradersmålet (Annex I-landene i IPCC 2007). I tillegg må utslippsveksten i fattige land bremses. I 1990 var de norske klimagassutslippene på om lag 50 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. 40 prosent utslippskutt i et rikt land som Norge vil dermed tilsi et utslippsnivå på 30 millioner tonn innen 2020.

For å få til slike nødvendige utslippsreduksjoner er Norge også nødt til å gjøre reduksjoner innenfor petroleumssektoren.

I 2012 ble klimaforliket inngått på Stortinget, med utgangspunkt i Meld. St. 21 (2011-2012). Forliket står fast ved gjeldene målsetninger for norsk klimapolitikk som blant annet sier at de norske klimagassutslippene i 2020 skal ligge på et nivå mellom 45 og 47 millioner tonn CO₂-ekvivalenter.

I 2011 var de norske klimagassutslippene 52,7 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. De siste årene har det ikke blitt iverksatt noen vesentlige tiltak eller tatt i bruk nye virkemidler som snur den norske utslippskurven. Dette øker behovet sterkt for effektive tiltak opp mot store utslippskilder.

Samtidig som Norge har vedtatt mål frem til 2020, vet vi at det trengs å gjøres ytterligere reduksjoner i klimagassutslippene frem mot 2050. Ifølge FNs klimapanel må utslippene fra de rike landene reduseres med opp mot 85 prosent innen 2050 (IPCC 2007).

ZERO mener norske klimapolitiske mål og faktagrunnlaget fra klimaforskningen bør ligge til grunn for norsk petroleumsforvaltning. I konsekvensutredningene viser en kun til Meld. St. 21 om norsk klimapolitikk, men en utdyper ikke hvordan en eventuell åpning av Barentshavet sørøst vil påvirke muligheten for å nå våre klimamålsetninger. Utredningene er derfor ikke tilstrekkelige. Videre har en heller ikke i tilstrekkelig grad utredet avbøtende tiltak for utslipp til luft (viser også til kap. 1.3 om kraft fra land).

I konsekvensutredningene blir det slått fast at «*Petroleumssektoren er del av kvotepliktig sektor og utslipp er derfor definert av antall kvoter. Bidragene påvirker således ikke mengden utslipp i kvoteområdet*». ZERO mener det er oppsiktsvekkende at en ser bort i fra at utslippstaket i ETS for det første ikke er rettslig bindende for perioden etter 2020, og for det andre at det pågår en politisk diskusjon om skjerping av den årlige reduksjonen i utslippstaket fra det gjeldende 1,74 prosent per år, til nærmere 2,5 prosent per år. Bakgrunnen for denne diskusjonen er nettopp at gjennomførte investeringer i utslippsreducerende tiltak i kvotepliktig sektor har redusert etterspørsel etter kvoter, og dermed gitt handlingsrom for et mer ambisiøst utslippstak i kvotesystemet.

Der er også en svakhet ved utredningen at en legger kvotesystemet til grunn, uten å påpeke at kvotesystemet er for lite ambisiøst til å nå klimamål vedtatt i Norge, EU og i internasjonale avtaler.

Kvoteregulering har blitt en sentral del av Norges klimapolitikk. Omtrent halvparten av norske utslipp omfattes av EUs kvotesystem, deriblant petroleumsindustrien. I tillegg oppfylles Norges internasjonale klimaforpliktelser i Kyotoavtalen gjennom kvotekjøp. Den største svakheten til kvotesystemet er at det er tildelt for mange kvoter. Dersom kvotehandel skal redusere utslipp, både

på kort og lang sikt, må det tildeles langt færre kvoter enn i dag. Stor tilgang på klimakvoter gjør kvotesystemet svært lite effektivt og gir lave kvotepriser. Kvotesystemet gir ikke relevante prissignaler til markedet når investeringsbeslutninger med lang tidshorisonnt fattes. Energirelaterte utslipp i Europa skal i henhold til EUs Roadmap 2050 reduseres med nærmere 90 prosent innen 2050. Siden kvotesystemet ikke gir prissignaler som gjenspeiler de reelle målsetningene, må konsekvensutredning av prosjekter med lang tidshorisonnt gjøre selvstendige vurderinger av hvorvidt en åpning er robust for de endringene i utslippsmål og energimarked som vil måtte komme.

Kvotesystemet i Europa skulle sette en maksgrænse på utslipp. I stedet tolkes kvotesystemet i Norge som en maksgrænse for tiltak. ZERO mener konsekvensutredningens vurdering av klimakonsekvensene av en åpning er både nærsynt og utilstrekkelig når en kun viser til at petroleumsindustrien er en del av kvotesystemet. En utbygging av disse områdene vil låse oss fast i en fossil infrastruktur i flere tiår framover, på samme måte som europeiske kullkraftverktbygginger. Selv om en har et kvotesystem blir det på ingen måte likegyldig hvilke valg en tar rundt energisystem og –forsyning i dag. Resultatet av dette er at en vurderer åpningen av området på mangelfullt grunnlag og uten å se de fullstendige konsekvensene av klimagassutslippene.

1.2 Utfasing av sluttbruk av fossilt brennstoff

Det internasjonale energibyrået skriver i World Energy Outlook (WEO2011) *“if the current trend to build high-carbon generating infrastructures continues, the world’s carbon budget will be swallowed up by 2017, leaving the planet more vulnerable than ever to the effects of irreversible climate change.”*

For å møte klimautfordringen er det behov for en energirevolusjon. IEA viser til at 75 % av verdens oppdagede fossile ressurser må bli liggende for å nå togradersmålet (WEO2012). Dette er i tråd med hva tidligere klimaforskning har vist.

2/3 av klimagassutslippene i dag stammer fra bruk av fossil energi. For å redusere klimagassutslippene tilstrekkelig må all sluttbruk av fossile energibærere erstattes med CO₂- nøytrale energibærere, som strøm, hydrogen eller biodrivstoff. Forbrenning av fossile brensler kan kun finne sted i anlegg med fangst og lagring av CO₂.

Norsk energi- og klimapolitikk må framover ta hensyn til dette og legge til grunn at nye anlegg med fossil energibruk ikke kan aksepteres. De avgjørelser som fattes i dag får store konsekvenser for klimagassutslipp og energisystem i mange tiår framover. Installasjon av nye gassturbiner offshore for bruk av fossil energi til kraftforsyning vil binde de norske klimagassutslippene på et for høyt nivå i lang tid.

Konsekvensutredningene er mangelfulle på dette området. Et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag må ha med noen refleksjoner og vurderinger rundt dette.

Konsekvensutredningen har heller ikke vurdert om det er marked for l oljen og gassen i et framtidig europisk og globalt klimaregime. Områdene ligger langt fra markedene, og kan forventes å ha relativt høye utvinningskostnader. I et framtidig energimarked klimamålene setter rammene, vil etterspørselen reduseres kraftig. EUs roadmap 2050 legger til grunn at gass i kraftsektoren må begrenses til å være reserve for fornybar energi. Hvis man lykkes med CCS på gasskraft kan dette

endres, men kostnaden ved rensing må dekkes av lavere gasspriser, om gass med CCS skal kunne konkurrere på pris med stadig billigere fornybare energikilder. Det pågår en energirevolusjon i Europa, som er et av våre viktigste markeder for gass. Prisen på fornybar energi er nå i stadig større grad konkurransedyktig med fossil energi, og ambisiøse klimamålsetninger i europeiske land, gjør at det er grunn til å stille spørsmålstegn ved om gass vil ha en så stor del av Europas energimiks framover som tidligere antatt.

ZERO kan ikke se at noen av underlagsutredningene som har sett på de samfunnsmessige konsekvensene av en åpning har tatt med klima inn i sine scenarier. ZERO mener det bør gjennomføres en analyse av hvilke inntekter en åpning vil gi nasjonalt og lokalt i et scenario med betydelig høyere CO₂-pris og lavere etterspørsel etter olje og gass globalt. Vi etterlyser med andre ord en vurdering av hvordan en åpning vil stå seg økonomisk dersom verden når togradersmålet, som også Norge har tilsluttet seg. Vi vil for øvrig bemerke at IEAs 450-scenario ikke gir tilstrekkelige utslippskutt, med kun 45 prosent sannsynlighet for å stabilisere oppvarming på maks to grader. Videre tar ikke IEA hensyn til at de fleste europeiske land har vedtatt mer ambisiøse fornybarsatsinger enn det IEA legger til grunn, og dessuten at IEA systematisk undervurderer veksten i fornybar energi, spesielt sol. En eventuell henvisning til IEAs etterspørselsscenario vil derfor være helt utilstrekkelig som beslutningsgrunnlag.

1.3 Elektrifisering av norsk sokkel

ZERO har tidligere spilt inn at en forutsetning for å åpne nye områder på norsk sokkel må være krav om null utslipp til luft. Vi er derfor glad for at en har tatt hensyn til vårt høringsinnspill til program for konsekvensutredning og gjort en vurdering av kraftsituasjonen i Øst- Finnmark med tanke på kraft fra land til eventuelle installasjoner i Barentshavet sørøst. Dessverre er vurderingene i noen grad mangelfulle.

Det er interessant å se kraftbehovet ved hel- eller delelektrifisering av feltene. Samtidig er det grunn til å stille spørsmålstegn ved at en ikke har estimert utslippsreduksjoner av som følge av utslippsfri energiløsning for eventuelle installasjoner. Når en har et estimat av kraftbehovet er det ikke vanskelig å sette opp tallene for klimagassutslipp en kan unngå ved bruk av ren kraft fra land med utgangspunkt i data for virkningsgraden til aktuelle gassturbiner.

Det er videre en stor svakhet at det ikke er gjort noen kostnadsvurderinger av kraft fra land. Det finnes flere kostnadsutredninger for kraft fra land til andre deler av norsk sokkel, og en har også erfaring fra flere felt som er i drift og som skal bygges ut.

Konsekvensutredningen for havområdene rundt Jan Mayen nevner overhodet ikke kraft fra land til dette området. Det må være en forutsetning for en eventuell åpning at virksomheten kan ha null utslipp til luft, og ZERO mener en ikke kan ta en avgjørelse om åpning av Jan Mayen før en har vurdert mulighetene for nullutslipp.

Stortinget har vedtatt gjennom stortingsmeldingene om norsk klimapolitikk og petroleumsvirksomheten at det er et mål om økt elektrifisering av norsk petroleumsvirksomhet. En

naturlig oppfølging av dette målet er en gjennomgang i åpningsprosesser for nye havområder om hvordan disse målene skal kunne ivaretas ved ny virksomhet.

2.0 Konklusjon

Framtidens utslipp er ikke skapt, og den enkleste og billigste måten å redusere klimagassutslippene er å unngå investeringer i nye, økte klimagassutslipp i framtiden. I olje- og gasspolitikken innebærer dette at Stortinget må pålegge elektrifisering som kraftløsning ved alle nye utbygginger på norsk sokkel.

Det gjøres stadig nye funn av olje- og gassfelt på norsk sokkel. Oljedirektoratets basisestimat for oppdagede og uoppdagede petroleumsressurser på norsk kontinentalsokkel utgjør om lag 12,8 milliarder standardkubikkmeter oljeekvivalenter (milliarder Sm³ o.e.). Av dette har Norge produsert om lag 43 prosent (5,5 mrd. Sm³ o.e.). Estimaten for totale utvinnbare ressurser som gjenstår på norsk sokkel, er 7,3 milliarder Sm³ o.e. Av dette er 4,7 milliarder Sm³ o.e. oppdaget, mens estimatet for de uoppdagede ressursene er 2,6 milliarder Sm³ o.e.(OD 2011). Dersom anslagene fra Oljedirektoratet stemmer, vil det bli oppdaget nye felt og produsert olje og gass i lang tid fremover.

Norske investeringer i petroleumsvirksomhet må ikke være i konflikt med målet om å stanse farlige, menneskeskapt klimaendringer, i praksis togradersmålet.

Tre fjerdedeler av de allerede oppdagede fossile energiresursene må bli liggende om togradersmålet skal nås. Leting etter nye ressurser er derfor kun meningsfylt om man forventer funn som vil kunne konkurrere ut eksisterende reserver i et marked med sterkt fallende volum og fallende priser. Konsekvensutredningen har ikke sannsynliggjort at denne betingelsen er oppfylt.

Vi vil også bemerke at petroleumsinvesteringers robusthet for måloppnåelse i klimapolitikken ikke utelukkende er en økonomisk beslutning. Investeringer der framtidig avkastning avhenger av en ikke altfor vellykket klimapolitikk er i seg selv en politisk barriere mot en vellykket klimautvikling.

På bakgrunn av dette mener ZERO at det ikke er faglig grunnlag i konsekvensutredningen for åpning av Barentshavet Sørøst og områdene rundt Jan Mayen for petroleumsvirksomhet. Dette er i tråd med anbefaling fra statens egne miljøfaglige etater.

En eventuell åpning må være basert på et prinsipp om null utslipp av luft.

3.0 Kilder

Direktoratet for Naturforvaltning (2013) Høringssvar konsekvensutredning i åpningsprosessen for petroleumsvirksomhet i Barentshavet Sørøst

International Energy Agency (2011) World Energy Outlook

International Energy Agency (2012) World Energy Outlook

IPCC AR4, gjengitt etter FCC/TP/2007/1

Klima- og forurensningsdirektoratet (2013) Uttalelse til konsekvensutredning i åpningsprosessen for petroleumsvirksomhet i Barentshavet Sørøst.

Meld. St. 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk

Meld. St. 28 (2010-2011) En næring for framtida – om petroleumsvirksomheten